

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ & QTKD THÁI NGUYÊN**

DƯƠNG THANH SƠN

**VẤN ĐỀ AN NINH LƯƠNG THỰC TẠI
HUYỆN PHỔ YÊN - TỈNH THÁI NGUYÊN**

**LUẬN VĂN THẠC SĨ KINH TẾ
CHUYÊN NGÀNH KINH TẾ NÔNG NGHIỆP**

Thái Nguyên - 2012

LỜI CAM ĐOAN

Luận văn thạc sỹ “*Vấn đề an ninh lương thực tại huyện Phổ Yên - tỉnh Thái Nguyên*”, chuyên ngành Kinh tế nông nghiệp, mã số 60-31-10, đây là công trình của riêng tôi. Luận văn đã sử dụng thông tin từ nhiều nguồn dữ liệu khác nhau, các thông tin có sẵn đã được trích rõ nguồn gốc.

Tôi xin cam đoan rằng, các số liệu và kết quả nghiên cứu đã được nêu trong luận văn là trung thực và chưa được sử dụng để bảo vệ một học vị nào hoặc chưa từng được công bố trong bất kỳ một công trình nghiên cứu khoa học nào khác.

Tác giả luận văn

Dương Thanh Sơn

LỜI CẢM ƠN

Trong quá trình thực hiện đề tài: “*Vấn đề an ninh lương thực tại huyện Phổ Yên - tỉnh Thái Nguyên*”, tôi nhận được sự hướng dẫn, giúp đỡ, động viên, của nhiều cá nhân và tập thể, tôi xin được bày tỏ sự cảm ơn sâu sắc nhất tới tất cả các cá nhân và tập thể đã tạo điều kiện giúp đỡ tôi trong học tập và nghiên cứu.

Tôi xin trân trọng cảm ơn Ban giám hiệu Nhà trường , phòng quản lý Đào tạo Sau đại học trường Đại học Kinh tế và Quản trị Kinh doanh đã tạo điều kiện giúp đỡ tôi về mọi mặt trong quá trình học tập, nghiên cứu để tôi hoàn thành bản luận văn này.

Tôi xin trân trọng cảm ơn sự giúp đỡ tận tình của cô giáo hướng dẫn khoa học: PGS.TS. Đỗ Thị Bắc.

Tôi xin cảm ơn sự giúp đỡ đóng góp nhiều ý kiến quý báu của các nhà khoa học, của các thầy cô giáo, đặc biệt là các thầy cô giáo trong trường Đại học Kinh tế và Quản trị Kinh doanh Thái Nguyên cùng các đơn vị khác.

Để hoàn thành được đề tài, tôi xin cảm ơn sự giúp đỡ và cộng tác của UBND huyện Phổ Yên, UBND các xã thị trấn Ba Hàng , Đắc Sơn, Hồng Tiên ,các cán bộ kỹ thuật, các hộ nông dân trên địa bàn trong huyện.

Tôi xin cảm ơn bạn bè đồng nghiệp và gia đình đã động viên, giúp đỡ tôi thực hiện tốt bản luận văn này.

Tôi xin chân thành cảm ơn đối với mọi sự giúp đỡ quý báu đó!

Tác giả luận văn

Dương Thanh Sơn

MỤC LỤC	Trang
Trang phụ bìa	
Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục	iii
Danh mục chữ viết tắt	iv
Danh mục các bảng	v
Danh mục các biểu đồ	vi
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Mục tiêu nghiên cứu	3
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	3
4. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của Luận văn	3
5. Bố cục của Luận văn	4
Chương I: CƠ SỞ LÝ LUẬN, THỰC TIỄN VỀ AN NINH LƯƠNG THỰC VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	5
1.1. Một số lý luận về an ninh lương thực	5
1.1.1. Khái niệm về an ninh lương thực	5
1.1.2. Vị trí, vai trò của An ninh Lương thực	7
1.1.3. Đặc điểm về đảm bảo an ninh lương thực ở nước ta	11
1.1.4. Hệ lụy từ mất an ninh lương thực	12
1.1.5. Nội dung về an ninh lương thực	13
1.1.6. Những nhân tố ảnh hưởng đến an ninh lương thực	14
1.1.6.1. Điều kiện tự nhiên	14
1.1.6.2. Dân số tăng	15
1.1.6.3. Điều kiện kinh tế xã hội và các yếu tố khác	15
1.1.7. Tình hình an ninh lương thực của một số nước trên thế giới và	16

ở Việt Nam	
1.1.7.1. Tình hình an ninh lương thực của một số nước trên thế giới	16
1.1.7.2. Tình hình an ninh lương thực ở Việt Nam	21
1.1.7.3. Tình hình an ninh lương thực ở Thái Nguyên	25
1.2. Phương pháp nghiên cứu	26
1.2.1. Các câu hỏi đặt ra mà đề tài cần giải quyết	26
1.2.2. Phương pháp nghiên cứu	26
1.2.2.1. Phương pháp chọn địa điểm nghiên cứu	26
1.2.2.2. Phương pháp thu thập số liệu	27
1.2.2.3 Phương pháp xử lý và phân tích số liệu	28
1.2.2.4. Phương pháp phân tích thống kê kinh tế	28
1.2.2.5 Phương pháp hồi quy	29
1.2.3. Hệ thống chỉ tiêu nghiên cứu	29
Chương II: THỰC TRẠNG AN NINH LƯƠNG THỰC TẠI HUYỆN PHỔ YÊN	
2.1. Các nhân tố ảnh hưởng đến an ninh lương thực huyện Phổ Yên	30
2.1.1. Điều kiện tự nhiên của huyện Phổ Yên	30
2.1.1.1. Vị trí địa lý	30
2.1.1.2. Địa hình	30
2.1.1.3. Điều kiện về Khí hậu và Thủy văn	33
2.1.1.4. Tình hình phân bố và sử dụng đất đai của huyện Phổ Yên	34
2.1.2. Nhân khẩu và lao động huyện Phổ Yên	37
2.1.2.1. Nhân khẩu	37
2.1.2.2.Lao động	37
2.1.3. Hệ thống cơ sở hạ tầng	39
2.1.3.1.Giao thông	39
2.1.3.2. Thủy Lợi	40
2.1.3.3.Giáo dục đào tạo	41

2.1.3.4. Y tế	41
2.1.3.5. Văn hoá, thể dục - thể thao	41
2.1.3.6. Năng lượng, bưu chính viễn thông	42
2.1.3.7. Về hệ thống điện	42
2.1.3.8. Hệ thống chợ	42
2.1.4. Điều kiện kinh tế - xã hội	43
2.1.5. Thực trạng mức sống dân cư huyện Phổ Yên	49
2.1.6. Thực trạng phát triển đô thị và khu dân cư nông thôn	50
2.1.7. Đánh giá chung về các nhân tố ảnh hưởng đến an ninh lương thực của huyện Phổ Yên	51
2.2. Tình hình an ninh lương thực tại huyện Phổ Yên	52
2.2.1. Hiện trạng sản xuất lúa	52
2.2.2. An ninh lương thực trong lưu thông và phân phối lương thực	55
2.2.2.1. Tình hình lưu thông và phân phối lương thực	55
2.2.2.2. Tình hình bán lương thực của người dân	56
2.2.3. Khả năng tiếp cận lương thực ở huyện Phổ Yên	58
2.2.3.1. An ninh lương thực cấp vùng	58
2.2.3.2. Thu nhập và tiêu dùng lương thực của huyện Phổ Yên	63
2.2.4. Đánh giá về tình hình an ninh lương thực tại huyện Phổ Yên	63
2.2.4.1. Những điểm mạnh	63
2.2.4.2. Những trở ngại, khó khăn và thách thức ảnh hưởng tới an ninh lương thực ở huyện Phổ Yên	64
Chương III: ĐỊNH HƯỚNG VÀ MỘT SỐ GIẢI PHÁP NHẪM BẢO ĐẢM AN NINH LƯƠNG THỰC HUYỆN PHỔ YÊN	66
3.1. Quan điểm về an ninh lương thực	66
3.2. Những căn cứ, định hướng và mục tiêu chủ yếu nhằm đảm bảo an ninh lương thực huyện Phổ Yên	68
3.2.1. Những căn cứ đưa ra nhằm đảm bảo an ninh lương thực	68
3.2.2. Định hướng phát triển cây lương thực nhằm đảm bảo ANLT	69

3.2.2.1 Định hướng chung nhằm đảm bảo an ninh lương thực	69
3.2.2.2. Định hướng cụ thể về cây lúa nhằm đảm bảo ANLT	70
3.2.3. Mục tiêu nhằm đảm bảo an ninh lương thực	70
3.2.3.1. Mục tiêu chung nhằm đảm bảo an ninh lương thực	70
3.2.3.2. Mục tiêu cụ thể nhằm đảm bảo an ninh lương thực	71
3.3. Những giải pháp chủ yếu nhằm đảm bảo ANLT huyện Phổ Yên	72
3.3.1. Về quy hoạch sản xuất lúa nhằm đảm bảo an ninh lương thực	72
3.3.1.1. Dự kiến thu nhập của người dân huyện Phổ Yên trong tương lai	73
3.3.1.2. Dự kiến tổng dân số huyện Phổ Yên	74
3.3.1.3. Dự kiến tiêu dùng lương thực và tổng tổng nhu cầu tiêu dùng lương thực của huyện Phổ Yên	75
3.3.2. Về tổ chức sản xuất nhằm đảm bảo an ninh lương thực	76
3.3.3. Chuyển đổi cơ cấu kinh tế nhằm đảm bảo an ninh lương thực	78
3.3.4. Nâng cao hiệu quả sản xuất lúa nhằm đảm bảo an ninh lương thực	79
3.4.5. Phát triển thị trường tiêu thụ lương thực nhằm đảm bảo an ninh lương thực	80
3.4.6. Công tác khuyến nông nhằm đảm bảo an ninh lương thực	81
3.4.7. Về đất đai nhằm đảm bảo an ninh lương thực	82
3.4.8. Đầu tư cơ sở hạ tầng nông thôn nhằm đảm bảo an ninh lương thực	82
3.4.9. Nâng cao lợi nhuận nhằm đảm bảo an ninh lương thực	83
3.4.10. Nâng cao nhận thức của người dân nói chung và nông dân nói riêng về an ninh lương thực	84
3.4.11. Vận dụng tốt các chế độ chính sách của Đảng và Nhà nước nhằm bảo đảm an ninh lương thực tại huyện Phổ Yên	85
3.4.12. Tăng cường năng lực dự trữ lương thực trong nhân dân	86
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	
1. Kết luận	87
2. Kiến nghị	88
TÀI LIỆU THAM KHẢO	90
PHỤ LỤC	92

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

ANLT	An ninh lương thực
WB	Wordbank (Ngân hàng thế giới)
IMF	international monetary Fund (Quỹ tiền tệ quốc tế)
WFP	World Food Program (Chương trình lương thực thế giới)
LHQ	Liên hợp quốc
WTO	World Trade Organization
WHO	World Health Organization
IFPRI	International Food Policy Research Institute
UNDP	United Nations Development Programme (chương trình phát triển liên hợp quốc)
OPEC	Organization of the Petroleum Exporting Countries (Tổ chức các nước xuất khẩu dầu lửa)
IPPC	International Panel on Climate Change
BQ	Bình quân
BVTV	Bảo vệ thực vật
FAO	Food and Agriculture Organization
DT	Diện tích
ĐVT	Đơn vị tính
CNH -HDH	Công nghiệp hóa, hiện đại hóa
GDP	Tổng sản phẩm quốc nội
GO	Tổng giá trị sản xuất
HQKT	Hiệu quả kinh tế
HTX	Hợp tác xã
TDLT	Tiêu dùng lương thực
KHCN	Khoa học công nghệ
KHKT	Khoa học kỹ thuật
KT-XH	Kinh tế - xã hội
LĐ	Lao động
NN-PTNT	Nông nghiệp - Phát triển nông thôn
NQ	Nghị quyết
PRA	Phương pháp đánh giá nông thôn

DANH MỤC BẢNG BIỂU

Bảng	Chỉ tiêu	Trang
Bảng 1.1:	Diện tích, sản lượng lương thực có hạt ở Thái Nguyên từ 2009 - 2011	26
Bảng 1.2:	Số lượng các mẫu điều tra	30
Bảng 2.1:	Thô nhưỡng huyện Phở Yên năm 2011	34
Bảng 2.2:	Tình hình đất đai và sử dụng đất đai huyện Phở Yên 2009 - 2011	36
Bảng 2.3:	Tình hình nhân khẩu và lao động huyện Phở Yên năm 2009 - 2011	38
Bảng 2.4:	Cơ cấu chuyên dịch kinh tế trong lĩnh vực nông nghiệp	46
Bảng 2.5:	Giá trị sản xuất, tốc độ tăng trưởng ngành nông nghiệp huyện Phở Yên giai đoạn 2009 - 2011 (Theo giá so sánh 1994)	48
Bảng 2.6:	Các chỉ tiêu đánh giá mức sống dân cư tại huyện Phở Yên giai đoạn 2009 - 2011	49
Bảng 2.7:	Diện tích, năng suất và sản lượng lúa cả năm của huyện Phở Yên qua 3 năm	53
Bảng 2.8:	Tình trạng bán lúa của người dân sau thu hoạch	56
Bảng 2.9:	Thời điểm nông dân bán lúa của huyện Phở Yên	57
Bảng 2.10:	Đối tượng đưa giá trong mua bán lúa của huyện Phở Yên	57
Bảng 2.11:	Cân đối cung cầu về lương thực lúa của huyện Phở Yên năm 2011	59
Bảng 2.12:	Khối lượng tiêu dùng gạo bình quân 1 người/1 tháng (Đơn vị tính kg)	61
Bảng 2.13	Thu nhập và tổng nhu cầu tiêu dùng lương thực (gạo) bình quân một nhân khẩu/ năm tại các điểm điều tra huyện Phở Yên	63
Bảng 3.1.	Dự kiến thu nhập bình quân 1 nhân khẩu 1 năm huyện Phở Yên	74
Bảng 3.2	Dự kiến dân số huyện Phở Yên	74
Bảng 3.3	Dự kiến tiêu dùng lương thực bình quân/ đầu người/năm của huyện Phở Yên	75
Bảng 3.4	Dự kiến về tổng nhu cầu tiêu dùng gạo của huyện Phở Yên	76
Bảng phụ 1	Kết quả phân tích hồi quy thu nhập bình quân/ nhân khẩu 1 năm huyện Phở Yên	92
Bảng phụ 2	Kết quả phân tích hồi quy về dân số năm huyện Phở Yên	93
Bảng phụ 3	Kết quả phân tích hồi quy về tiêu dùng lương thực	94

DANH MỤC BIỂU ĐỒ		
Biểu đồ 2.1:	Tăng trưởng giá trị sản xuất các ngành giai đoạn 2006 - 2010	43
Biểu đồ 2.2	Cơ cấu kinh tế ngành trên địa bàn huyện 2001 và 2011	45
Biểu đồ 2.3	Tình hình biến động năng suất lúa của huyện Phổ Yên qua các năm 2009 - 2011	53
Biểu đồ 2.4	Mức lương thực bình quân đầu người huyện Phổ Yên qua các năm	61
Biểu phụ 1	Biểu đồ phân tích hồi quy về thu nhập bình quân 1 nhân khẩu 1 năm huyện Phổ Yên	92
Biểu phụ 2	Biểu đồ phân tích hồi quy về dân số huyện Phổ Yên	93
Biểu phụ 3	Biểu đồ phân tích hồi quy về tiêu dùng lương thực huyện Phổ Yên	94